Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 6. 2023, sp. zn. 5 Tdo 459/2023, ECLI:CZ:NS:2023:5.TDO.459.2023.1

Číslo: 10/2024

Právní věta:

I. Důvodem pro vyloučení soudce podle § 30 odst. 1 tr. ř. z vykonávání úkonů trestního řízení ve věci obviněného není bez dalšího zjištění, že soudce dříve uznal vinným týmž skutkem kvalifikovaným jako trestný čin jinou osobu. Nejde ani o porušení zásady presumpce neviny (§ 2 odst. 2 tr. ř.), jestliže v takovém svém předcházejícím rozsudku ve věci jiné osoby soud do popisu skutku zahrnul i obviněného, bylo-li to nezbytné pro správné vystižení právní kvalifikace, pokud přitom jednoznačně vyjádřil, že tento obviněný je stíhaný v samostatně vedeném trestním řízení, jeho vina dosud nebyla zákonným způsobem prokázaná a tento rozsudek se jej netýká. Přitom jsou významné především použité slovní formulace a také kontext, v němž byly učiněny, a to jak ve výroku takového předcházejícího rozsudku, tak i v jeho odůvodnění.

II. Vyhlášením plného znění výroku rozsudku předsedou senátu ve smyslu § 128 odst. 1, 2 tr. ř. se rozumí především jeho ústní přednes, může však být provedeno i jiným způsobem, kterým se strany i veřejnost mohou seznámit s jeho obsahem v jednací síni, zejména za využití technického zařízení (např. čtecího zařízení, zobrazení výroku rozsudku na obrazovku či plátno v jednací síni) nebo předložením písemného vyhotovení výrokové části rozsudku.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 07.06.2023

Spisová značka: 5 Tdo 459/2023

Číslo rozhodnutí: 10

Číslo sešitu: 2

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Presumpce neviny, Rozsudek, Vyhlášení rozhodnutí, Vyloučení soudce

Předpisy: § 128 odst. 1 tr. ř.
§ 128 odst. 2 tr. ř.
§ 2 odst. 2 tr. ř.
§ 30 odst. 1 tr. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud z podnětu dovolání obviněného J. P. podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. ohledně tohoto obviněného a s přiměřeným použitím § 261 tr. ř. také ohledně obviněných V. P., M. P. a M. Š. zrušil

rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 1. 12. 2022, sp. zn. 1 To 7/2022, a jemu předcházející rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 6. 10. 2021, sp. zn. 46 T 11/2018, podle § 265k odst. 2 věta druhá tr. ř. zrušil i další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a podle § 265l odst. 1, 3 tr. ř. přikázal Krajskému soudu v Brně, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl v jiném složení senátu.

I.
Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Krajského soudu v Brně ze dne 6. 10. 2021, sp. zn. 46 T 11/2018, byl obviněný V. P. uznán vinným pod bodem I) zločinem zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a), f) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen jako „tr. zákoník"), spáchaným v jednočinném souběhu se zločinem dotačního podvodu podle § 212 odst. 1, 5 písm. b), c) tr. zákoníku a zločinem poškození finančních zájmů Evropské unie podle § 260 odst. 1, 4 písm. b), c) tr. zákoníku (Krajský soud v Brně neoznačil řádně znění tr. zákoníku u § 260, ačkoli bylo toto ustanovení od doby spáchání posuzovaných skutků několikrát novelizováno), pod bodem II) pokusem zločinu dotačního podvodu podle § 21 odst. 1 a § 212 odst. 1, 5 písm. c) tr. zákoníku a pokusem zločinu poškození finančních zájmů Evropské unie podle § 21 odst. 1 a § 260 odst. 1, 4 písm. c) tr. zákoníku spáchanými rovněž v jednočinném souběhu a pod bodem III) přečinem neoprávněného podnikání podle § 251 odst. 1 tr. zákoníku. Dále byli tímtéž rozsudkem uznáni vinnými též spoluobvinění M. P., a to pod bodem III) pomocí k přečinu neoprávněného podnikání podle § 24 odst. 1 písm. c) a § 251 odst. 1 tr. zákoníku, a J. P. a M. Š. pod bodem II) pokusem zločinu dotačního podvodu podle § 21 odst. 1 a § 212 odst. 1, 5 písm. c) tr. zákoníku a pokusem zločinu poškození finančních zájmů Evropské unie podle § 21 odst. 1 a § 260 odst. 1, 4 písm. c) tr. zákoníku, jichž se dopustili v jednočinném souběhu a ve spolupachatelství s obviněným V. P. Za uvedenou trestnou činnost byl obviněný V. P. podle § 329 odst. 2 a § 43 odst. 1 tr. zákoníku odsouzen k úhrnnému nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání 6 roků a 6 měsíců, pro jehož výkon ho soud podle § 56 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku zařadil do věznice s ostrahou, dále podle § 73 odst. 1, 6 tr. zákoníku k trestu zákazu činnosti spočívajícímu v zákazu výkonu zaměstnání či funkce, v němž rozhoduje jako úřední osoba ve správním řízení, a v zákazu podnikání na základě živnostenského oprávnění na dobu 5 let a podle § 67 odst. 1 a § 68 odst. 1, 2 tr. zákoníku také k peněžitému trestu ve výměře 300 denních sazeb po 1 500 Kč, tj. v celkové výměře 450 000 Kč. Obviněnému M. P. krajský soud podle § 251 odst. 1 a § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku uložil trest odnětí svobody v trvání 10 měsíců s podmíněným odkladem jeho výkonu na zkušební dobu v trvání 2 let, podle § 73 odst. 1, 3 tr. zákoníku trest zákazu činnosti spočívající v zákazu podnikání na základě živnostenského oprávnění na dobu 3 let a podle § 70 odst. 1 tr. zákoníku trest propadnutí věci, a to finančních prostředků specifikovaných ve výroku o trestu. Obviněným J. P. a M. Š. soud podle § 212 odst. 5 a § 43 odst. 1 tr. zákoníku uložil úhrnné tresty odnětí svobody v trvání 3 let s podmíněným odkladem jejich výkonu podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 2 tr. zákoníku na zkušební dobu v trvání 5, resp. 4 let, oběma obviněným soud dále uložil podle § 67 odst. 1 a § 68 odst. 1, 2 tr. zákoníku peněžitý trest, a to ve výměře 200, resp. obviněnému M. Š. 100 denních sazeb po 1 500 Kč, resp. po 1 000 Kč, tedy v celkové výměře 300 000 Kč, resp. 100 000 Kč, přičemž obviněný J. P. byl současně odsouzen ještě podle § 73 odst. 1, 3 tr. zákoníku k trestu zákazu činnosti spočívajícímu v zákazu výkonu funkce prokuristy „v obchodních korporacích a družstvech" na dobu 3 let.

2. Citovaný rozsudek Krajského soudu v Brně napadli odvoláním všichni čtyři obvinění. Nejvyšší soud úvodem poznamenává, že pro lepší srozumitelnost cituje ve svém usnesení označení konkrétních bodů, do nichž Vrchní soud v Olomouci rozčlenil své výroky v napadeném rozhodnutí, přestože tento soud použil poněkud nepřehledně římské číslice jak u svých základních výroků, tak současně u jednotlivých částí vlastního meritorního rozhodnutí. Vrchní soud v Olomouci rozsudkem ze dne 1. 12. 2022, sp. zn. 1 To 7/2022, z podnětu odvolání obviněných V. P., J. P. a M. Š. pod bodem I. nejprve

podle § 258 odst. 1 písm. b), d), odst. 2 tr. ř. částečně zrušil rozsudek krajského soudu, a to pod body I) a II) výroku o vině a ve výroku o trestech uložených těmto obviněným. Dále pak pod bodem II. vrchní soud podle § 259 odst. 3 tr. ř. sám nově rozhodl tak, že uznal obviněného V. P. vinným zločinem zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a), f) tr. zákoníku, ve znění zákona č. 333/2020 Sb., zločinem dotačního podvodu podle § 212 odst. 1, 5 písm. b), c) tr. zákoníku, ve znění zákona č. 333/2020 Sb., a zločinem poškození finančních zájmů Evropské unie podle § 260 odst. 1, 4 písm. b), c) tr. zákoníku, ve znění zákona č. 333/2020 Sb. [bod II. I) výroku o vině] a pod bodem II. II) vrchní soud nově uznal obviněné V. P., J. P. a M. Š. vinnými pokusem dotačního podvodu podle § 21 odst. 1 a § 212 odst. 1, 5 písm. c) tr. zákoníku, ve znění zákona č. 86/2015 Sb., a pokusem zločinu poškození finančních zájmů Evropské unie podle § 21 odst. 1 a § 260 odst. 1, 4 písm. c) tr. zákoníku, ve znění zákona č. 86/2015 Sb. Vrchní soud v Olomouci dále rozhodl také o trestech těchto obviněných, V. P. za uvedenou trestnou činnost a za přečin neoprávněného podnikání, jímž byl uznán vinným napadeným rozsudkem krajského soudu pod bodem III), odsoudil podle § 329 odst. 2 a § 43 odst. 1 tr. zákoníku k úhrnnému nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání 6 let, pro jehož výkon obviněného podle § 56 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku zařadil do věznice s ostrahou. Zcela shodně jako soud prvního stupně vrchní soud uložil obviněnému V. P. trest zákazu činnosti a peněžitý trest. Obvinění J. P. a M. Š. byli nově odsouzeni podle § 212 odst. 5 a § 43 odst. 1 tr. zákoníku každý k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 2 let a 6 měsíců, jejichž výkon soud podmíněně odložil podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku na zkušební dobu v trvání 4 let a 6 měsíců, resp. ohledně obviněného M. Š. 3 let a 6 měsíců. Těmto dvěma obviněným vrchní soud uložil dále peněžité tresty, a to ve stejné výměře, jako byly původně uloženy krajským soudem, a obviněného J. P. odsoudil také k trestu zákazu činnosti, který formuloval stejně, jako soud prvního stupně. Zároveň citovaným rozsudkem Vrchní soud v Olomouci podle § 256 tr. ř. zamítl odvolání obviněného M. P. jako nedůvodné.

3. S ohledem na výsledek dovolacího řízení a především důvod kasačního rozhodnutí považuje Nejvyšší soud za vhodné připomenout, že v posuzované trestní věci bylo u Krajského soudu v Brně původně vedeno společné řízení pod sp. zn. 46 T 11/2018 na podkladě obžaloby Krajského státního zastupitelství v Brně, č. j. 2 KZV 43/2016-354, doručené krajskému soudu dne 3. 12. 2019, jež byla podána nejen na obviněné V. P., M. P., J. P. a M. Š., o jejichž vině a trestu rozhodoval krajský soud shora citovaným rozsudkem, ale rovněž na další čtyři spoluobviněné osoby. Společně s V. P., M. P., J. P. a M. Š. byli ve společném řízení trestně stíháni rovněž obvinění J. K., J. P. [oba pro zločin dotačního podvodu podle § 212 odst. 1, 6 písm. a) tr. zákoníku a zločin poškození finančních zájmů Evropské unie podle § 260 odst. 1, 5 tr. zákoníku spáchané ve spolupachatelství s V. P. pod bodem 1) obžaloby], V. Z. ml. pro pomoc ke zločinu dotačního podvodu podle § 24 odst. 1 písm. c) a § 212 odst. 1, 6 písm. a) tr. zákoníku a pomoc ke zločinu poškození finančních zájmů Evropské unie podle § 24 odst. 1 písm. c) a § 260 odst. 1, 5 tr. zákoníku pod bodem 1) obžaloby, a J. B. pro pokus zločinu dotačního podvodu podle § 21 odst. 1 a § 212 odst. 1, 5 písm. c) tr. zákoníku a pokus zločinu poškození finančních zájmů Evropské unie podle § 21 odst. 1 a § 260 odst. 1, 4 písm. c) tr. zákoníku, jichž se měl dopustit skutkem pod bodem 2) obžaloby ve spolupachatelství s V. P., J. P. a M. Š. Ještě před podáním obžaloby v posuzované trestní věci dne 25. 5. 2021 byly pod č. j. 2 KZV 43/2016-450, a č. j. 2 KZV 43/2016-446, uzavřeny dvě dohody o vině a trestu. Jedna mezi státní zástupkyní Krajského státního zastupitelství v Brně a obviněnými J. K., J. P. a V. Z. ml. a druhá mezi státní zástupkyní Krajského státního zastupitelství v Brně a obviněným J. B. (č. l. 5407 a násl. tr. spisu). Obě tyto dohody o vině a trestu státní zástupkyně předložila soudu prvního stupně u hlavního líčení konaného po podání obžaloby na všechny spoluobviněné dne 31. 5. 2021. Po jeho zahájení soud vyslechl v procesním postavení obžalovaných shora jmenované obviněné, kteří uzavřeli se státní zástupkyní Krajského státního zastupitelství v Brně shora citované dohody o vině a trestu. Před skončením tohoto hlavního líčení rozhodl Krajský soud v Brně usnesením pod sp. zn. 46 T 11/2018 podle § 23 odst. 1 tr. ř. o vyloučení věci obviněných J. K., J. P., V. Z. ml. a J. B. ze společného řízení k samostatnému projednání a rozhodnutí s tím, že vyloučená věc bude nadále vedena pod sp. zn. 46 T

4/2021. Krajský soud v Brně následně rozhodl rozsudkem ze dne 30. 6. 2021, sp. zn. 46 T 4/2021, o schválení předmětných dvou dohod o vině a trestu ze dne 25. 5. 2021, č. j. 2 KZV 43/2016-450, a č. j. 2 KZV 43/2016-446. Na jejich podkladě Krajský soud v Brně uznal obviněné J. K., J. P. vinnými zločinem dotačního podvodu podle § 212 odst. 1, 5 písm. c) tr. zákoníku a zločinem poškození finančních zájmů Evropské unie podle § 260 odst. 1, 4 písm. c) tr. zákoníku spáchanými ve spolupachatelství podle § 23 tr. zákoníku a obviněného V. Z. ml. za pomoc k oběma těmto zločinům podle § 24 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku. Za uvedené zločiny, resp. pomoc k nim uložil krajský soud podle § 212 odst. 5 a § 43 odst. 1 tr. zákoníku všem obviněným úhrnné tresty odnětí svobody v trvání 3, resp. 2 let ohledně V. Z. ml., jejichž výkon soud podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložil na zkušební dobu v trvání 5, resp. 4 let ohledně J. P., a dále uložil všem obviněným také peněžité tresty v celkové výměře 500 000 Kč, resp. 100 000 Kč ohledně J. P. Citovaný rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 30. 6. 2021 nabyl právní moci v den jeho vyhlášení. Obviněného J. B. uznal soud tímtéž rozsudkem vinným pokusem zločinu dotačního podvodu podle § 21 odst. 1 a § 212 odst. 1, 5 písm. c) tr. zákoníku a pokusem zločinu poškození finančních zájmů Evropské unie podle § 21 odst. 1 a § 260 odst. 1, 4 písm. c) tr. zákoníku, za což jej odsoudil podle § 212 odst. 5 a § 43 odst. 1 tr. zákoníku k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 30 měsíců s podmíněným odkladem jeho výkonu na zkušební dobu v trvání 3 let a k peněžitému trestu v celkové výměře 30 000 Kč s tím, že peněžitý trest bude zaplacen ve 24 měsíčních splátkách po 1 250 Kč vždy do 15. dne v měsíci. V původní trestní věci tak bylo následně u Krajského soudu v Brně vedeno trestní stíhání pod sp. zn. 46 T 11/2018 již pouze ohledně obviněných V. P., M. P., J. P. a M. Š.

4. Protože skutkové okolnosti jednotlivých trestných činů jsou všem dovolatelům dostatečně známy a také s ohledem na zrušení dovoláními napadených rozhodnutí, Nejvyšší soud nebude ani stručně rekapitulovat skutková zjištění týkající se zločinů, o nichž je vedeno posuzované trestní stíhání obviněných a která jsou popsána v příslušných částech výroků o vině rozsudků soudů prvního i druhého stupně.

II.
Dovolání obviněných a vyjádření k nim

5. Proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 1. 12. 2022, sp. zn. 1 To 7/2022, ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Brně ze dne 6. 10. 2021, sp. zn. 46 T 11/2018, v celém jejich rozsahu podali dovolání obvinění V. P., M. P. a J. P. Posledně jmenovaný opřel své dovolání o dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. b), g), h) a l) tr. ř. Obvinění V. P. a M. P. napadli uvedený rozsudek Vrchního soudu v Olomouci i jemu předcházející řízení prostřednictvím společného obhájce, a to oba z dovolacích důvodů uvedených v § 265b odst. 1 písm. g), h), m) tr. ř. Vzhledem k tomu, že ve vztahu k trestnému činu nedovoleného podnikání byla jejich dovolací argumentace shodná, Nejvyšší soud bude reprodukovat jejich dovolání souhrnně, s ohledem na výsledek dovolacího řízení, resp. důvod kasačního výroku také velmi stručně.

a) Dovolání obviněných V. P. a M. P.

6. Obvinění V. P. a M. P. byli přesvědčeni, že v řízení předcházejícím vydání napadeného rozsudku Vrchního soudu v Olomouci byly dány důvody dovolání v písmenech g) a h), tj. že rozhodná skutková zjištění rozhodující pro naplnění znaků trestného činu jsou v rozporu s obsahem provedených důkazů nebo jsou založena na procesně nepoužitelných důkazech a že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo na jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Obviněný V. P. ke skutku pod bodem I) výroku rozsudku vrchního soudu brojil proti skutkovému zjištění o falšování podpisu svědkyně L. K. na dokumentech ze dne 24. 1. 2014. Ve skutečnosti jde o jeho vlastní parafu, již s vědomím L. K. připojil k jejímu jménu na předmětných listinách ze dne 24. 1. 2014. Rovněž k tomuto skutku obviněný V. P. tvrdil, že nevěděl o skutečném technickém stavu strojů a technologií,

tj. že jsou použité, naopak předpokládal, že jde o nová zařízení. V tomto ohledu, stejně jako ve vztahu k jeho parafám u jména L. K., namítl rozpor rozhodných skutkových zjištění soudů s provedeným dokazováním. Dále tento dovolatel předestřel vlastní interpretaci záznamu telefonních odposlechů, než jak ji provedly soudy. Oba obvinění brojili proti právnímu posouzení skutku pod bodem III) výroku rozsudku krajského soudu, jímž měli spáchat přečin neoprávněného podnikání podle § 251 odst. 1 tr. zákoníku. Citovali usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 10. 2020, sp. zn. 5 Tdo 953/2020, z něhož podle obviněných vyplývá, že znak skutkové podstaty podle § 251 odst. 1 tr. zákoníku „ve větším rozsahu" je podmíněn tím, aby cílem pachatele bylo získat trvalejší zdroj finančních prostředků, což bylo vyloučeno u obviněného V. P., který na rozdíl od obviněného M. P. nepodnikal. Dále obvinění poukázali na výše citované usnesení pátého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu v souvislosti s námitkou proti opomenutí soudu aplikovat zásadu subsidiarity trestní represe a *ultima ratio* na jejich jednání popsané pod bodem III) výroku rozsudku krajského soudu. V trestním řízení došlo podle obviněných k porušení jejich práva na spravedlivý proces, neboť jim ani jejich obhájcům nebyl při skončení vyšetřování předložen celý trestní spis k prostudování podle § 166 odst. 1 tr. ř. Toto pochybení obvinění namítali u soudu prvního stupně, který však rozhodl, že prostudování spisu bude řádně umožněno po podání obžaloby, čímž mělo být pochybení policejního orgánu zhojeno. Na obviněného M. P. krajský soud vyvíjel nátlak a on z toho důvodu upustil od uplatňování svých obhajovacích práv. V průběhu trestního řízení nebyla řádně přezkoumána zákonnost provedených odposlechů. Nepřiměřenost uloženého trestu potom namítl výhradně obviněný V. P., který jemu uložený nepodmíněný trest odnětí svobody považoval za excesivní, neslučitelný s principem proporcionality trestní represe a v rozporu s povahou a závažností trestné činnosti, jež je mu kladena za vinu. Z uvedených důvodů obvinění M. P. a V. P. shodně navrhli, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil krajskému soudu k novému projednání a rozhodnutí. Dále obvinění předložili alternativní návrh, aby po zrušení dovoláními napadených rozhodnutí Nejvyšší soud zastavil jejich trestní stíhání, případně je zprostil obžaloby. K výzvě krajského soudu oba obvinění prostřednictvím svého obhájce dne 24. 3. 2023 zaslali společné vyjádření, že nesouhlasí s projednáním dovolání v neveřejném zasedání, přičemž toto podání označili jako „doplnění dovolání".

b) Dovolání obviněného J. P.

7. Shora citované rozsudky Vrchního soudu v Olomouci a Krajského soudu v Brně v celém jejich rozsahu napadl dovoláním také obviněný J. P., který uplatnil dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. b), g), h), l) tr. ř. K dovolacímu důvodu pod písm. b) uvedl, že ve věci rozhodl vyloučený orgán, přičemž důvodem pro vyloučení byla podjatost všech členů trestního senátu 46 T Krajského soudu v Brně. Předseda tohoto senátu a oba přísedící totiž ještě před vyhlášením rozsudku pod sp. zn. 46 T 11/2018 schválili ve vyloučeném řízení pod sp. zn. 46 T 4/2021 dohodu o vině a trestu mezi státní zástupkyní Krajského státního zastupitelství v Brně a původně spoluobviněným J. B., přičemž předseda senátu Mgr. Aleš Novotný v rozsudku o schválení dohody o vině a trestu označoval dovolatele jako „obžalovaného" a nerozlišoval mezi popsaným jednání osoby, jejíž dohoda o vině a trestu byla schvalována, a jednáním ostatních osob, kteří se měli podílet na shodné trestné činnosti. Popis skutku je v obou rozhodnutích téhož senátu vydaných v samostatných řízeních v podstatě identický. Stejnou výhradu obviněný uplatnil již před odvolacím soudem, který však jeho argumentaci nepřisvědčil a neshledal důvody pro vyloučení ve věci rozhodujících členů senátu 46 T. Obviněný na podporu své námitky odkázal na rozhodovací praxi Evropského soudu pro lidská práva (dále též jen „ESLP"), který opakovaně zaujal stanovisko, že pokud je z procesního důvodu rozhodováno v různých řízeních o společné trestné činnosti více pachatelů a je v souvislosti s tím nutné uvádět i popis jednání ostatních spolupachatelů, ohledně nichž je vedeno samostatné řízení než ohledně obviněného, s nímž je uzavřena schvalovaná dohoda o vině a trestu, je třeba v takovém rozhodnutí jasně formulovat, že skutky ostatních osob uváděných v dohodě o vině a trestu jsou předmětem samostatného řízení a o vině původně spoluobviněných osob nebylo dosud rozhodnuto. Jde o vyjádření principu presumpce neviny, který byl v posuzované věci porušen. Konkrétně

obviněný J. P. citoval rozsudek ESLP ze dne 16. 2. 2021 ve věci Meng proti Německu, č. stížnosti 1128/17, rozsudek ESLP ze dne 25. 11. 2021 ve věci Mucha proti Německu, č. stížnosti 63073/19, a rozsudek Soudního dvora EU (obviněný nesprávně uváděl ESLP) ze dne 5. 9. 2019 ve věci C-377/18.

8. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. obviněný uplatnil v té variantě, podle níž mezi skutkovými zjištěními soudů a obsahem provedeného dokazování, a to zejména obsahem provedených odposlechů, spatřoval zjevný rozpor. Konkrétně obviněný tvrdil, že žádný z důkazů nesvědčil o úmyslném zavinění, ať v jeho přímé nebo nepřímé formě. Připomněl, že k řádnému zajištění průběhu dotačního řízení vyčlenil jednoho ze zaměstnanců obchodní společnosti B. K., a to spoluobviněného M. Š., v němž měl absolutní důvěru. Předávací protokol ze dne 3. 6. 2015 vypovídá pouze o předání technického průkazu, klíčů od traktoru a návodu k obsluze v českém jazyce. Přínosná k posouzení subjektivní stránky dovolatele by mohla být výpověď J. B. jako svědka, avšak toho soudy odmítly předvolat, vypovídal pouze v postavení obžalovaného. Soudy nevyhověly ani návrhu státní zástupkyně na slyšení svědka A. K., zaměstnance obchodní společnosti B. K., který administroval reklamaci traktoru a jeho součástí. Zopakoval, že žádný z provedených důkazů nesvědčí o jeho úmyslném zavinění, resp. o jeho seznámení se s obsahem žádosti o proplacení výdajů, neboť žádost vyplňoval V. P. a přílohy byly pořízeny J. B. Další výtky obviněného J. P. mířily proti způsobu, jakým byly před soudem provedeny odposlechy telefonních hovorů, a totiž pouhým předložením příslušných svazků trestního spisu. Právní nauka i judikatura však považují odposlechy za řádně provedený důkaz teprve přehráním nosiče, na němž jsou zachyceny. Na nutnost přehrání odposlechů před soudem v posuzované trestní věci upozornil i policejní orgán, a to vzhledem ke skutečnosti, že nejsou k dispozici jejich doslovné přepisy. K tomu obviněný odkázal také na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 9. 2019, sp. zn. 3 Tdo 886/2019, podle něhož soud musí zjišťovat rozhodné skutečnosti z pramene jim nejbližšího. V souvislosti s tím, že obviněný nepovažoval přepis obsahu odposlechů za relevantní důkaz, ohradil se proti nesprávnému poučení jeho osoby soudem při předložení trestního spisu u hlavního líčení dne 31. 5. 2020. Zcela stručně s odkazem na svou argumentaci v předchozích částech dovolání obviněný J. P. s poukazem na dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. brojil proti naplnění subjektivní stránky obou pokusů trestných činů dotačního podvodu a poškození finančních zájmů Evropské unie.

9. Vadný postup odvolacího soudu odpovídající dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. je podle obviněného naplněn v té alternativě, podle níž výrok napadeného rozsudku je neúplný. Obviněný tuto neúplnost spatřuje v tom, že předseda senátu Vrchního soudu v Olomouci vyhlásil napadený rozsudek v části popisu skutku pouhým odkazem na výrok rozsudku Krajského soudu v Brně. Takový způsob vyhlášení celého skutku je v rozporu se zákonem, konkrétně s ustanovením § 128 odst. 2 tr. ř. Předseda senátu rovněž nerespektoval § 129 odst. 1 tr. ř., neboť v důsledku uvedené formy vyhlášení výroku rozsudku nejsou písemné vyhotovení rozsudku a protokol o veřejném zasedání ze dne 1. 12. 2022 obsahově ve shodě. Dále pak obviněný odkazem na § 265o odst. 1 tr. ř. požádal Nejvyšší soud o odklad výkonu dovoláním napadeného rozhodnutí, neboť jemu uložený trest zákazu činnosti a peněžitý trest významně ohrožují jeho podnikatelské aktivity a mohou vést i ke vzniku škody v řádech stovek milionů Kč.

10. Na závěr svého dovolání obviněný J. P. navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil rozsudek Krajského soudu v Brně i rozsudek Vrchního soudu v Olomouci a věc vrátil soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí s nařízením, aby věc projednal v jiném složení senátu. Dne 24. 4. 2023, tj. poslední den lhůty pro podání dovolání, bylo krajskému soudu doručeno doplnění dovolání obviněného J. P., který rozšířil svůj mimořádný opravný prostředek o dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. a) tr. ř. Ve vztahu k tomuto důvodu obviněný namítl porušení jeho práva na zákonného soudce podle čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a práva na spravedlivý proces (dále též jen „Listina“) podle § 36 odst. 1 Listiny, resp. podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a svobod (dále též jen „Úmluva“). Konkrétně vytkl soudu prvního stupně netransparentní způsob

obsazení senátu 46 T, a to přísedících Ivana Procházky a JUDr. Mileny Vostálové, kteří byli vybráni ze seznamu na podkladě vágních pravidel přidělování přísedících jednotlivým senátům. Obsazení senátu 46 T označil za nepřezkoumatelné, zejména pokud mezi uvedenými dvěma přísedícími je ve jmenném seznamu uvedeno dalších 6 osob přísedících. V takovém postupu obviněný tedy spatřoval libovůli soudu prvního stupně, v jejímž důsledku bylo porušeno jeho právo na zákonného soudce.

c) Vyjádření k dovoláním

11. K dovolání obviněných se vyjádřil státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství (dále jen „státní zástupce"), který tak učinil jedním podáním, v jehož úvodu nejprve připomněl průběh řízení před soudy obou stupňů. Následně postupně shrnul dovolací argumentaci každého z dovolatelů a poté se k jednotlivým výhradám obviněných rozčleněných podle uplatněných dovolacích důvodů souhrnně vyjádřil. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. a) tr. ř. státní zástupce nepovažoval za naplněný, protože přísedící byli vybráni ze seznamu obsaženého v rozvrhu práce Krajského soudu v Brně, který je veřejnosti přístupný, a poukázal na to, že zákonné požadavky na určení konkrétních přísedících jsou méně specifikované než na určení konkrétního soudce, resp. předsedu senátu. Právo na zákonného soudce tedy nebylo obviněnému J. P. ani dalším obviněným upřeno. Podle státního zástupce nebyla důvodná ani námitka proti rozhodnutí ve věci vyloučeným soudem, resp. soudcem, která byla uplatněna opět obviněným J. P., a to pod dovolacím důvodem podle § 265b odst. 1 písm. b) tr. ř. Důvody pro vyloučení soudce jsou taxativně vyjmenovány v ustanovení § 30 tr. ř. a nelze je extenzivním výkladem rozšiřovat. Pokud obviněný J. P. stejně jako v odvolacím řízení vytýkal podjatost senátu krajského soudu 46 T s odkazem na judikaturu ESLP, státní zástupce mu shodně s odvolacím soudem, na jehož odůvodnění rozsudku odkázal, nepřisvědčil. Byl toho názoru, že použité formulace v pravomocném výroku rozhodnutí o schválení dohody o vině a trestu v oddělené věci nepředstavují porušení presumpce neviny obviněného J. P. ani dalších obviněných, proto neshledal důvody pro vyslovení podjatosti rozhodujícího senátu Krajského soudu v Brně. Co se týká dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., podle státního zástupce nenastala žádná ze situací, jež tento důvod dovolání předpokládá, zjevný rozpor mezi rozhodnými skutečnostmi a obsahem důkazů ani jiné procesní nedostatky v trestním řízení neshledal. Námitkám proti nesprávnému právnímu posouzení skutku státní zástupce rovněž nepřisvědčil. Znak skutkové podstaty trestného činu neoprávněného podnikání, „ve větším rozsahu", měl za naplněný, neboť jednání obviněného V. P. směřovalo k dosažení finančního prospěchu. Nesouhlasil ani s obviněnými V. P. a M. P., že ve vztahu ke skutku kvalifikovanému jako trestný čin neoprávněného podnikání soudy měly aplikovat zásadu subsidiarity trestní represe, podle státního zástupce pro takový postup nebyl jakýkoli důvod. Výhrady obviněného J. P. proti úmyslnému zavinění nebyly blíže upřesněny, dovolatel pouze odkázal na konkrétní argumenty k dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., jež však státní zástupce neshledal opodstatněnými. K námitce obviněného J. P. proti neúplnému výroku rozhodnutí, kterou obviněný správně podřadil pod dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř., státní zástupce vysvětlil, že jemu není dostupný zvukový záznam, z něhož je možné zjistit znění vyhlášeného výroku. Státní zástupce měl k dispozici protokol o veřejném zasedání, který však o neúplném nebo chybějícím výroku nevypovídá. Obecně k této otázce souhlasil s dovolatelem, že odvolací soud by neměl ve výroku o vině odkázat na popis skutkových okolností uvedených v předcházejícím (zrušeném) rozsudku, avšak zároveň nepovažoval takové eventuální pochybení odvolacího soudu za důvod pro zrušení dovoláním napadeného rozhodnutí, neboť případnou vadu lze zhojit v rámci přezkumné činnosti dovolacího soudu tak, že dovolací soud buď zajistí nezbytnou nápravu podle § 265l odst. 2 tr. ř. (přikáže odvolacímu soudu doplnit neúplný výrok), anebo dovolací soud sám podle § 265m odst. 1 tr. ř. neúplný výrok doplní. Jestliže obvinění V. P. a M. P. shodně uplatnili dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. m) tr. ř. v jeho druhé alternativě, potom státní zástupce upozornil na to, že formálně jej mohl využít pouze obviněný M. P., neboť odvolání obviněného V. P. bylo částečně vyhověno a jeho odvolání tudíž nebylo zamítnuto, což je podmínkou pro řádné uplatnění citovaného důvodu. Ostatní námitky obviněných nebylo možné podle názoru

státního zástupce podřadit pod žádný z dovolacích důvodů. Šlo o výtky proti postupu policejního orgánu, který po skončení vyšetřování neumožnil obviněným seznámit se s celým trestním spisem, o nařčení předsedy senátu z procesního vydírání a o námitky proti nepřiměřenosti trestu uloženého obviněnému V. P. Vzhledem k tomu státní zástupce Nejvyššímu soudu navrhl, aby dovolání všech obviněných odmítl podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. jako zjevně neopodstatněná, a připojil souhlas podle § 265r odst. 1 písm. c) tr. ř. s rozhodnutím dovolacího soudu v neveřejném zasedání i pro případ jiného než navrhovaného rozhodnutí.

III.
Posouzení důvodnosti dovolání

a) Obecná východiska

12. Nejvyšší soud nejprve zjistil, že jsou splněny všechny formální podmínky pro konání dovolacího řízení, a zabýval se otázkou povahy a opodstatněnosti uplatněných námitek ve vztahu k označeným dovolacím důvodům.

13. Obecně lze uvést, že dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. a) tr. ř. spočívá ve dvou procesních vadách, a to že ve věci rozhodl věcně nepříslušný soud a dále soud, který nebyl náležitě obsazen, ledaže místo samosoudce rozhodl senát nebo rozhodl soud vyššího stupně. Obviněný J. P. výslovně neoznačil jednu z obou variant, protože však brojil proti obsazení senátu krajského soudu konkrétními dvěma přísedícími, lze dovodit, že mínil uplatnit druhou z uvedených variant. Soud není náležitě obsazen, jestliže obsazení soudu je v rozporu s ustanoveními § 27, § 31 a § 35 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů, ve znění pozdějších předpisů. Jde o případy, v nichž namísto senátu rozhodoval samosoudce nebo pokud byl senát složen z předsedy a přísedících, přestože správně měl rozhodovat ve složení pouze ze soudců nebo opačně, dále pokud senát rozhodoval v neúplném složení, na rozhodování se podílel soudce, který nebyl náhradním soudcem podle § 197 tr. ř., nebo soudce, který byl dočasně přidělen k jinému soudu (srov. rozhodnutí č. 36/2012-II. Sb. rozh. tr.).

14. Naplnění dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. b) tr. ř. je podmíněno tím, aby ve věci rozhodl vyloučený orgán, za současného splnění podmínky, že tato okolnost nebyla dovolateli v původním řízení známa anebo jím byla namítnuta již před rozhodnutím orgánu druhého stupně. Vyloučený orgán blíže specifikuje ustanovení § 30 tr. ř. Podle § 30 odst. 1 tr. ř. je z vykonávání úkonů trestního řízení vyloučen soudce nebo přísedící a další osoby, jestliže u nich lze mít pochybnosti, že pro poměr k projednávané věci nebo k osobám, jichž se úkon přímo dotýká, k jejich obhájcům, zákonným zástupcům, opatrovníkům a zmocněncům, nebo pro poměr k jinému orgánu činném v trestním řízení nemůže nestranně rozhodovat. V následujících odstavcích § 30 tr. ř. jsou uvedeny další důvody pro vyloučení orgánů činných v trestním řízení z úkonů trestního řízení, jež však nejsou pro aktuální dovolací řízení relevantní. Aby se však jednalo o naplnění tohoto dovolacího důvodu, musí to být právě vyloučený orgán, který vydal meritorní rozhodnutí, jež je napadáno předmětným dovoláním. Pod citovaný důvod dovolání tedy nebudou spadat dovolání namítající účast některých z vyloučených osob podle § 30 tr. ř. na předchozích stadiích trestního řízení ani situace, v nichž vyloučený orgán učinil jiné rozhodnutí než rozhodnutí ve věci samé. Dále nelze tento důvod úspěšně uplatnit, pokud dovolatel o tom, že ve věci rozhodl vyloučený orgán, věděl v původním řízení a nenamítl tuto okolnost před rozhodnutím orgánu druhého stupně.

15. Dovolání z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je možné podat, jestliže rozhodná skutková zjištění, která jsou určující pro naplnění znaků trestného činu, jsou ve zjevném rozporu s obsahem provedených důkazů nebo jsou založena na procesně nepoužitelných důkazech nebo ve vztahu k nim nebyly nedůvodně provedeny navrhované podstatné důkazy. Tento dovolací důvod byl včleněn do taxativního výčtu dovolacích důvodů s účinností od 1. 1. 2022 zákonem č. 220/2021 Sb.

Při posuzování důvodnosti uplatněných námitek ve vztahu k uvedenému dovolacímu důvodu je důležité skutečně pečlivě hodnotit, jaký význam mohly mít případné vady dokazování na výsledek trestního řízení, eventuálně na zachování práva obviněného na spravedlivý proces. Tento dovolací důvod tak nemohou naplnit jen obecně formulované výhrady proti způsobu hodnocení důkazů soudy prvního či druhého stupně, nebo na nedostatečný rozsah dokazování a již vůbec nelze akceptovat námitky, které jsou primárně založeny na jiné verzi skutkového stavu, než kterou dovodily soudy, pokud z nich není zřejmý evidentní rozpor mezi obsahem důkazů a jejich hodnocením soudy.

16. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. je určen k nápravě vyjmenovaných rozhodnutí, která spočívají na nesprávném právním posouzení skutku nebo na jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Vadou, která je prostřednictvím tohoto důvodu dovolání vytýkána, je proto jen nesprávné použití ustanovení hmotného práva, typicky trestního zákoníku, případně na něj navazujících hmotněprávních norem mimo oblast trestního práva. K výkladu tohoto dovolacího důvodu Nejvyšší soud připomíná, že je dán tehdy, jestliže soudy zjištěný skutek, pro který byl obviněný stíhán a odsouzen, vykazuje znaky jiného trestného činu, než jaký v něm spatřovaly soudy nižších stupňů, anebo nenaplňuje znaky žádného trestného činu. Nesprávné právní posouzení skutku může spočívat i v okolnosti, že rozhodná skutková zjištění neposkytují dostatečný podklad k závěru o tom, zda je stíhaný skutek vůbec trestným činem, popřípadě o jaký trestný čin jde. Podobně to platí o jiném nesprávném hmotněprávním posouzení, které lze dovodit pouze za situace, pokud byla určitá skutková okolnost posouzena podle jiného ustanovení hmotného práva, než jaké na ni dopadalo.

17. Důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. spočívá ve dvou alternativách. Podle první z nich je tento dovolací důvod naplněn, pokud v rozhodnutí určitý výrok chybí, tj. nebyl-li vůbec učiněn, ač se tak mělo stát, podle druhé alternativy jde o případ, když konkrétní výrok sice byl učiněn, ale není úplný, protože neobsahuje některou z podstatných zákonných náležitostí (viz např. § 120 odst. 3 tr. ř.).

18. Předpokladem pro uplatnění dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. m) tr. ř. v jeho obou alternativách je, že bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., což se v případě dovolatelů V. P. a M. P., kteří uplatnili tento dovolací důvod, stalo pouze ve vztahu k odvolání obviněného M. P., jak správně podotkl státní zástupce ve vyjádření k dovoláním. Pouze tento obviněný tak byl z formálních hledisek oprávněn opřít své námitky o druhou variantu dovolacího důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. m) tr. ř., a to současně ve spojení s dalším z důvodů vyjmenovaných pod písm. a) až l) téhož ustanovení.

19. Nejvyšší soud na podkladě obsahu trestního spisu musel přisvědčit primárně námitkám, které obviněný J. P. podřadil dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. b) tr. ř., neboť nejenže mu odpovídaly, ale byly důvodné. Na jejich podkladě bylo nezbytné zrušit rozhodnutí soudů obou stupňů v celém rozsahu, a to za použití zásady *beneficium cohaesionis* i ohledně dalších spoluobviněných, a vrátit věc do stadia řízení před soudem prvního stupně. Nejvyšší soud se tedy z důvodu předčasnosti vypořádání dovolacích námitek podrobněji nebude (až na uvedené výjimky) zabývat ostatními výhradami všech dovolatelů, neboť mohou být uplatněny v rámci nového hlavního líčení, resp. odvolacího řízení.

b) K dovolacím námitkám

20. Zcela zásadní a podle Nejvyššího soudu důvodnou námitku proti nestrannosti členů senátu 46 T Krajského soudu v Brně, týkající se porušení pravidla presumpce neviny, uplatnil v dovolacím řízení obviněný J. P. Tento senát složený z předsedy senátu Mgr. Aleše Novotného a přísedících JUDr. Mileny Vostalové a Ivana Procházky, rozhodoval jako soud prvního stupně o vině a trestu obviněného a byl obsazen naprosto stejně, jako ve věci, jež byla vyloučena k samostatnému projednání a

rozhodnutí z původního společného řízení, a v níž došlo ke schválení dohod o vině a trestu spoluobviněných J. K., J. P., V. Z. ml. a J. B., jak bylo uvedeno shora pod bodem 3. tohoto usnesení. Obviněný J. P. přitom vyloučení uvedeného senátu krajského soudu pro jeho podjatost namítal již v řízení před odvolacím soudem, což je mj. podmínkou pro úspěšné uplatnění dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. b) tr. ř., jež tedy byla splněna. Nutno podotknout, že Vrchní soud v Olomouci se s touto výtkou vypořádal v bodech 21. a 22. odůvodnění svého rozsudku, ale jeho úvahy posoudil Nejvyšší soud jako nesprávné. Odvolací soud si byl plně vědom rozhodovací praxe Evropského soudu pro lidská práva i směrnice Evropského parlamentu a Rady EU č. 2016/343, přesto dospěl k závěru, že způsob, jakým je popsán skutek v rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 30. 6. 2021, sp. zn. 46 T 4/2021, jímž došlo mj. ke schválení předmětných dohod o vině trestu původně spoluobviněných osob, nevyloučil tentýž senát 46 T Krajského soudu v Brně z konání řízení a k vydání odsuzujícího rozsudku ohledně obviněných V. P., J. P. a M. Š. S takovým závěrem Vrchního soudu v Olomouci jako soudu druhého stupně se však Nejvyšší soud z níže uvedených důvodů neztotožnil.

21. Primárně je nutné zdůraznit význam práva obviněného na spravedlivý (fair) proces zakotveného v čl. 36 odst. 1 Listiny a v čl. 6 odst. 1 Úmluvy, na něž je nezbytné brát zřetel v průběhu celého trestního řízení. Nedílnou součástí tohoto práva je záruka, aby ve věci rozhodoval nezávislý a nestranný soudce, přičemž nestrannost a nezaujatost soudce je jedním z hlavních předpokladů spravedlivého rozhodování a jednou z hlavních premis důvěry občanů a jiných subjektů práva v právo a právní stát. Nestranností soudce je rozuměna nepodjatost rozhodujícího subjektu ve vztahu ke konkrétním účastníkům či k předmětu řízení a rozlišujeme u nestrannosti její subjektivní a objektivní rovinu. V subjektivní rovině je vyjádřen vnitřní psychický vztah soudce k projednávané věci v širším smyslu (zahrnuje vztah k předmětu řízení, účastníkům řízení, jejich právním zástupcům atd.), o němž je schopen relativně přesně referovat pouze soudce sám. Objektivní rovina nestrannosti soudce odráží, zda reálně (ne)existují objektivní okolnosti, které by mohly objektivně vést k legitimním pochybnostem o tom, že soudce určitým nikoliv nezaujatým vztahem k věci disponuje (srov. nález Ústavního soudu ze dne 31. 8. 2004, sp. zn. I. ÚS 371/04, uveřejněný pod č. 121 ve svazku 34 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu). Také Evropský soud pro lidská práva ve své judikatuře vychází z dvojího testu nestrannosti soudce, a to ze subjektivního a objektivního testu (srov. rozsudek ze dne 22. 4. 1994 ve věci Saraiva de Carvalho vs. Portugalsko, č. stížnosti 15651/89, nebo rozsudek ze dne 20. 5. 1998 ve věci Gautrin a další vs. Francie, č. stížnosti 21257/93, 21258/93, 21259/93 a 21260/93). Současně platí, že vyloučení soudce z projednávání a rozhodování věci má být založeno nikoliv na skutečně prokázané podjatosti, ale již tehdy, jestliže lze mít pochybnost o jeho nepodjatosti.

22. V posuzované trestní věci obviněný J. P. zpochybnil nestrannost senátu krajského soudu, který ve stejném složení v prvním stupni rozhodoval o vině a trestech dovolatelů, ačkoli dříve již rozsudkem schválil dohody o vině a trestech ostatních spoluobviněných, přičemž skutky popsané ve schválených dohodách jsou mj. ohledně dovolatelů formulovány shodně s obžalobou. Výroky o vině obviněných, účastníků dohod o vině a trestu zahrnují proto okolnosti jednání dovolatelů způsobem, který podle obviněného J. P. svědčí o předjímání naplnění jejich trestní odpovědnosti za trestnou činnost kvalifikovanou právě až později v rozsudku ze dne 6. 10. 2021, sp. zn. 46 T 11/2018. K řešené otázce se na úrovni komunitárního práva vztahuje Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/343 ze dne 9. 3. 2016, kterou se posilují některé aspekty presumpce neviny a právo být přítomen při trestním řízení před soudem (dále též jen „Směrnice“). Tato Směrnice ukládá členským státům Evropské unie zajistit, aby byla podezřelá nebo obviněná osoba považována za nevinnou, dokud její vina nebyla prokázána zákonným způsobem (čl. 3), a aby přijaly opatření nezbytná k zajištění toho, aby do doby prokázání viny podezřelé nebo obviněné osobě zákonným způsobem nebyla tato osoba ve veřejných prohlášeních orgánů veřejné moci a soudních rozhodnutích jiných než o vině, označována za vinnou (čl. 4 odst. 1 citované Směrnice). Směrnice však, jak konstatoval Soudní dvůr Evropské unie v rozsudku ze dne 5. 9. 2019 ve věci C-377/18, neobsahuje konkrétní vodítka pro

určení, zda je či není určitá osoba v soudním rozhodnutí označena za vinnou ve smyslu čl. 4 odst. 1 Směrnice. Proto Soudní dvůr Evropské unie pro daný účel, tj. jak vyložit čl. 4 odst. 1 Směrnice, odkázal na judikaturu ESLP týkající se čl. 6 odst. 2 Úmluvy. ESLP zaujal ve své rozhodovací praxi právní názor, že zásada presumpce neviny je porušena, jestliže soudní rozhodnutí či úřední akt týkající se osoby obviněného v případě, že nebyl vydán pravomocný odsuzující rozsudek, jasným způsobem konstatuje, že dotčená osoba spáchala předmětný trestný čin. ESLP přitom zdůraznil význam formulace zvolené soudními orgány, ale i význam konkrétních okolností, za jakých byla tato formulace použita, a povahy či kontextu předmětného řízení. Ačkoli ESLP uznal, že ve složitých trestních řízeních, která se týkají více podezřelých, kteří nemohou být souzeni společně, je možné, že za účelem posouzení viny obviněných je nezbytné zmínit účast třetích osob, o jejichž vině může být rozhodováno samostatně, přesto trval na tom, že soud by neměl uvést více informací, než je nezbytné k analyzování právní odpovědnosti osob, o nichž aktuálně rozhoduje. Také odůvodnění soudních rozhodnutí musí být formulováno tak, aby se zabránilo možnému předčasnému rozhodnutí o vině dotčených třetích osob, což by později mohlo ohrozit spravedlivé posouzení obvinění vznesených proti nim v jiném řízení (srov. zejména rozsudek ESLP ze dne 27. 2. 2014 ve věci Karaman proti Německu, č. stížnosti 17103/10, rozsudek ESLP ze dne 23. 2. 2016 ve věci Navalnyj a Oficerov proti Rusku, č. stížnosti 46632/13 a 28671/14). Významným argumentem pro tento výklad je také skutečnost, že další osoby, které nejsou účastníky řízení, o nichž se soudy (jiné orgány) zmiňují, jsou zbaveny možnosti jakékoli obrany proti tvrzení soudního či jiného orgánu o jejich účasti na trestné činnosti (srov. opět rozsudek ESLP ze dne 27. 2. 2014 ve věci Karaman proti Německu, č. stížnosti 17103/10). Soudní dvůr Evropské unie k řešené otázce v podstatě shrnul své úvahy v jeho rozsudku ze dne 5. 9. 2019 ve věci C-377/18 tak, že čl. 4 odst. 1 Směrnice musí být vykládán v tom smyslu, že nebrání, aby dohoda, v níž obviněný doznává svou vinu výměnou za snížení trestu a která musí být schválena vnitrostátním soudem, výslovně jmenovala jako spolupachatele dotčeného trestného činu nejen tuto osobu, ale i další obviněné, kteří svou vinu nedoznali a je proti nim vedeno samostatné trestní řízení, je-li jejich uvedení v této dohodě nezbytné ke kvalifikaci právní odpovědnosti osoby, která uvedenou dohodu uzavřela, a uvádí-li tato dohoda jasným způsobem, že tyto jiné osoby jsou stíhány v rámci samostatného trestního řízení a jejich vina nebyla zákonným způsobem prokázána. Jde o určité vodítko pro dodržení čl. 4 odst. 1 Směrnice, který sice primárně nebrání tomu, aby v dohodě o vině a trestu byla zmíněna účast jiných obviněných, avšak pouze při dodržení minimálně dvou stěžejních sdělení, tedy že tyto jiné osoby jsou stíhány v rámci samostatného trestního řízení a jejich vina zatím nebyla zákonným způsobem prokázána.

23. Co se týká další judikatury ESLP vztahující se k řešené otázce presumpce neviny a nestrannosti rozhodujícího orgánu, sám dovolatel J. P. citoval také rozsudek ESLP ze dne 25. 11. 2021 ve věci Mucha proti Slovensku, č. stížnosti 63703/19. V tomto rozsudku z poslední doby se ESLP zabýval otázkou, jestli v případě stěžovatele nedošlo k porušení jeho práva na projednání věci nestranným soudem a práva na presumpci neviny ve smyslu čl. 6 Úmluvy tím, že byl za trestné činy odsouzen stejným senátem, který předtím schválil dohodu o vině a trestu ohledně dalších osob, které se k těmto trestným činům samy doznaly. ESLP dospěl k závěru, že odsuzující rozsudky schvalující dohody o vině a trestu spolupachatelů stěžovatele byly vzhledem ke svému znění na újmu stěžovatelovy presumpce neviny, neboť obsahovaly podrobný popis skutků, kterými měli procesně dosud „nevinní obvinění“ spolupachatelé trestné činy spáchat, včetně role, kterou v nich hrál stěžovatel jako spolupachatel, a dále proto, že přesný popis některých jimi spáchaných trestných činů byl shodný s přesným skutkovým popisem trestných činů připisovaných stěžovateli. Ačkoli rozsudek schvalující dohody o vině a trestu neobsahuje samotný závěr o vině stěžovatele, je třeba na něj nahlížet se zřetelem ke znakům skutkových podstat daných trestných činů. ESLP dále rozsudku schvalujícímu dohody o vině a trestu vytkl, že se v něm nikde neobjevuje žádná formulace ani jiné vysvětlení v tom smyslu, že stěžovatelova vina nebyla dosud pravomocně prokázána. Zásadní rozdíl je totiž třeba činit mezi tvrzením, že někdo je pouze podezřelý ze spáchání trestného činu, a jasným prohlášením, že se dotyčná osoba dopustila daného trestného činu, aniž byla pravomocně odsouzena

(srov. bod 57. citovaného rozsudku). ESLP ve věci Mucha proti Slovensku s odkazem na shora citovaný rozsudek téhož soudu ze dne 27. 2. 2014 ve věci Karaman proti Německu, č. stížnosti 17103/10, připustil, že ve složitých trestních řízeních vedených proti více osobám, které nejsou souzeny společně, může být vyjádření soudu prvního stupně o účasti třetích osob, o jejichž vině bude rozhodnuto později, nezbytné pro posouzení viny souzených osob. Zároveň však zdůraznil, že pokud mají být takové skutečnosti uvedeny, soud by neměl poskytnout více informací, než je nutné pro posouzení právní odpovědnosti obviněných, přičemž ve věci Mucha proti Slovensku ESLP zpochybnil nutnost stěžovatele individuálně označit, pro právní kvalifikaci žalovaných skutků postačovalo uvést účast spolupachatele se specifickým postavením nebo úlohou (srov. body 58., 59. citovaného rozsudku). Odsouzení stěžovatelových spolupachatelů za trestné činy na základě popisu skutků, které byly formulovány soudem prvního stupně v rozsudku o schválení dohod o vině a trestu stejně jako později v rozsudku odsuzujícím stěžovatele za jím spáchané trestné činy (tj. včetně konkrétního vymezení role stěžovatele) v zásadě tedy mohlo vyvolat pochybnosti, zda soud nepředjímal otázku o tom, jestli stěžovatel naplnil všechny podmínky nezbytné k závěru o jeho vině (srov. bod 55. citovaného rozsudku). Na tomto místě lze předeslat, že v uvedeném ohledu existuje nepopiratelná paralela s věcí dovolatelů, jejichž konkrétní účast včetně jejich vědomostní složky zavinění byla vyjádřena právě již v rozsudku krajského soudu, jímž byly schváleny dohody o vině a trestu těch obviněných, kteří se k trestné činnosti na rozdíl od dovolatelů doznali (více k tomu viz níže). Dále je možné při posuzování otázky nestrannosti soudu a respektování práva na presumpci neviny vycházet z rozsudků ESLP ze dne 16. 2. 2021 ve věci Meng proti Německu, č. stížnosti 1128/17, ze dne 12. 11. 2019 ve věci Adamčo proti Slovensku, č. stížnosti 45084/14, ze dne 5. 7. 2001 ve věci Erdem proti Německu, č. stížnosti 38321/97, aj., nebo z judikatury Soudního dvora Evropské unie (např. rozsudek ze dne 18. 3. 2021 ve věci C 440/19, nebo výše již citovaný rozsudek ze dne 5. 9. 2019 ve věci C-377/18). Také Nejvyšší soud se nedávno vyjádřil k výkladu zásady presumpce neviny v odděleně vedených řízeních spolupachatelů s respektem k citované judikatuře evropských soudů, a to ve svém usnesení ze dne 23. 3. 2023, sp. zn. 11 Tdo 1025/2022 (srov. odůvodnění tohoto rozhodnutí).

24. Ustálená rozhodovací praxe ESLP a Soudního dvora Evropské unie tedy pro případy, v nichž se týž soudce mj. podílí jak na předchozích rozhodnutích o vině skupiny spoluobviněných, tak na pozdějším rozhodnutí o vině dalších spoluobviněných, vyžaduje, aby soud předcházel vzniku objektivně oprávněných pochybností o nestrannosti rozhodujícího senátu, resp. soudce. Dosáhnout toho lze kromě dalšího pečlivým odlišením osoby obviněného, o jehož vině není rozhodováno, a o jeho konkrétní účasti na společné trestné činnosti tak, aby bylo zřejmé, že jeho vina není aktuálně posuzována. K tomu je třeba zvolit takovou formulaci skutkových zjištění a popisu účasti tohoto obviněného na trestném jednání, která bude předcházet jakémukoli možnému předběžnému úsudku o vině dotčené osoby, resp. o naplnění subjektivní a objektivní stránky daného trestného činu ohledně jeho osoby. Zejména ve shodě s citovaným rozsudkem ESLP ve věci Mucha proti Slovensku Nejvyšší soud konstatuje, že v posuzované trestní věci obviněných V. P., M. P., J. P. a M. Š. soud prvního stupně uvedeným požadavkům naprosto nedostál. Obviněný J. P. ve svém dovolání brojil proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 30. 6. 2021, sp. zn. 46 T 4/2021, jestliže jím soud schválil dohodu o vině a trestu uzavřenou mezi J. B. a státní zástupkyní (nebrojil tedy proti té části rozsudku, jímž byla schválena dohoda o vině a trestu státní zástupkyně s obviněnými J. K., J. P. a V. Z. ml.), protože se ho týkal skutek, na němž se měl podílet právě s J. B. Pro zřetelné znázornění nesprávného postupu příslušného senátu Krajského soudu v Brně je možné ocitovat některé pasáže přímo z výroku rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 30. 6. 2021, v němž je ohledně viny obviněného J. B. uvedeno, že tento obviněný (jehož dohoda o vině a trestu uzavřená se státní zástupkyní byla citovaným rozsudkem krajského soudu schválena) "…společně s V. P., nar. XY, M. Š., nar. XY, a J. P., nar. XY, nejméně v období od 9. 2. 2015 do 29. 6. 2015 v Olomouci, Praze a dalších dosud neustanovených místech v České republice v souvislosti s přiznanou dotací z Programu rozvoje venkova ČR na období 2007–2013 (dále jen „PRV"), opatření: Investice do lesů, název projektu: XY, žadatel: společnost B. K., IČ: XY,…, vykonával činnost směřující k získání dotace, kdy

společně s obžalovanými V. P., M. Š. a J. P. úmyslně zmanipuloval zadávací řízení na výběr dodavatele předmětu dotace žadatele společnosti B. K., IČ: XY, a v rozporu s Pravidly pro poskytování dotace na projekty Programu rozvoje venkova ČR na období 2007–2013 (dále jen „Pravidla“) pro 22. kolo příjmů žádostí, vydané Ministerstvem zemědělství pod č.j. 87207/2014-MZE-14112, úmyslně vyhotovil doklady s nesprávnými a hrubě zkreslenými údaji, tak, že poté, co dne 9. 2. 2015 V. P. s vědomím M. Š. a J. P., na základě Smlouvy o dílo č. 1/2015, uzavřené mezi firmou M. P., IČ: XY, a společností B. K. vyhotovil jménem firmy M. P. v elektronické podobě dokument „Žádost o dotaci“ (dále jen „ŽOD“) na projekt z PRV a tuto s vědomím M. Š. a na žádost J. P. odeslal na SZIF RO v Olomouci, kde došlo téhož dne k její registraci,…“. Součástí výroku o vině obviněného J. B. bylo také právní posouzení jeho jednání jako spáchaného ve spolupachatelství, a to, jak je patrno z tzv. skutkové věty, právě s dalšími obviněnými J. P., M. Š. a V. P. Krajský soud v Brně tedy evidentně vůbec neodlišil procesní postavení obviněného J. P. (a také obviněných M. Š. a V. P.), žádným způsobem ani nenaznačil, že jde o osoby, o jejichž vině teprve bude rozhodováno samostatným rozhodnutím a u nichž nelze předjímat naplnění znaků skutkových podstat trestných činů dotačního podvodu a poškození finančních zájmů Evropské unie ve stadiu pokusu. Vedle toho soud zjevně nevyhověl ani požadavku vyplývajícího z judikatury ESLP na korekci znění skutku, v jehož rámci by správně neměl být vymezen způsob, jakým se další osoby, o jejichž vině není rozhodováno, podílely na trestné činnosti. Naopak soud prvního stupně opakovaně užil takové slovní formulace, které vzbuzují poměrně jasnou predikci konkrétního zapojení spoluobviněných J. P., M. Š. a V. P. do posuzované trestné činnosti, přestože o jejich trestní odpovědnosti bylo meritorně rozhodováno až v pozdější fázi trestního řízení (než v rámci rozhodování o schválení dohod o vině a trestu dne 30. 6. 2021). Z těchto důvodů nelze než uzavřít, že soud prvního stupně v rámci rozhodování o schválení dohod o vině a trestu nectil presumpci neviny spoluobviněných J. P., V. P. a M. Š. ve smyslu § 2 odst. 2 tr. ř., resp. ve smyslu čl. 40 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (srov. nález Ústavního soudu ze dne 27. 1. 2016, sp. zn. I. ÚS 1965/15, uveřejněný pod č. 15 ve svazku 80 Sb. n. a u.).

25. Totožné závěry lze vztáhnout i na tu část citovaného rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 30. 6. 2021, sp. zn. 46 T 4/2021, jíž byla schválena další dohoda o vině a trestu, kterou státní zástupkyně Krajského státního zastupitelství v Brně uzavřela s obviněnými J. K., J. P. a V. Z. ml. Tito obvinění se podle citovaného rozsudku dopustili v jednočinném souběhu zločinů dotačního podvodu a poškození finančních zájmů Evropské unie (resp. obviněný V. Z. ml. se dopustil pomoci k nim), a to ve spolupachatelství tím, že: „…společně s V. P., nar. XY, nejméně v období od 13. 1. 2012 do 22. 4. 2014 v XY, XY a dalších dosud neustanovených místech České republiky J. K., V. Z. st., který však dne XY ve XY zemřel, a J. P. za pomoci V. Z. ml., v souvislosti s přiznanou dotací z Programu rozvoje venkova ČR na období 2007–2013 (dále jen „PRV“), opatření: Diverzifikace činností nezemědělské povahy, záměr: Výstavba a modernizace zařízení na výrobu tvarovaných biopaliv, registrační číslo žádosti: 11/013/3110d/563/000643, název projektu: XY,…, vykonávali činnost směřující k získání dotace v rozporu s pravidly pro poskytování dotace na projekty Programu rozvoje venkova ČR na období 2007–2013,…, dne 10. 1. 2014 J. K. předal V. P. jako zaměstnanci S. R. v Brně na pozici kontrolora projektových podpor, uvedenou „Žádost“ včetně obligatorních příloh s nepravdivými údaji k administraci,…, 24. 1. 2014 J. K. předal V. P. k založení do dotační dokumentace fakturu č. 931010094 ze dne 26. 11. 2013 na částku 12 800 000 Kč bez DPH s předmětem dodávky „XY“, včetně zjišťovacích protokolů, vystavených firmou V. Z. – S., když technologická část předmětu dotace byla fakturována jako nově pořízená za částku 9.805.000 Kč bez DPH, ačkoli oba věděli, že stroje a zařízení technologické části předmětu dotace byly pořízeny jako použité, …“. Nepochybně tedy ani v rozsahu schválení této dohody o vině a trestu rozsudek krajského soudu ze dne 30. 6. 2021 nemohl z hlediska požadavků kladených na něj výše citovanou judikaturou ESLP a Soudního dvora Evropské unie, jež vyžaduje dodržování principu presumpce neviny ve smyslu čl. 4 odst. 1 Směrnice, obstát. V rámci vysloveného výroku o vině krajský soud opětovně předjímal naplnění subjektivní i objektivní stránky žalované trestné činnosti i u toho obviněného (V. P.), o jehož trestní odpovědnosti

v daném řízení nerozhodoval. Krajský soud v podstatě ponechal v obou případech schvalovaných dohod tzv. skutkovou větu ve shodném znění s obžalobou, aniž by její obsah korigoval ve vztahu k aktuální procesní situaci. Odsuzující rozsudek, jímž byly schváleny obě dohody o vině a trestu, tedy sice přímo nestanovil vinu dovolatele J. P. ani V. P. nebo M. Š., avšak vzhledem k užitým formulacím v popisu okolností, za nichž byly posuzované skutky spáchány a které se váží výlučně k zapojení dovolatelů do trestné činnosti, je naprosto evidentní, že soud vůbec neodlišil procesní postavení těchto obviněných jako osob, o jejichž vině bude teprve meritorně rozhodovat. Ani ve vztahu k těmto třem spoluobviněným tedy Krajský soud v Brně vůbec nerespektoval jejich procesní postavení jako osob, jejichž účast na trestné činnosti bude teprve předmětem dokazování a nelze na ně pohlížet jinak, než jako na podezřelé pachatele s tím, že vina ohledně nich nebyla dosud vyslovena, natož pravomocně.

26. Vzhledem k výše uvedenému výkladu Nejvyšší soud shledal důvodnými námitky proti tomu, že v posuzované věci rozhodoval v prvním stupni vyloučený soudce, resp. všichni členové senátu, jak předpokládá dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. b) tr. ř. Objektivně existují v tomto trestním řízení pochybnosti o nestrannosti soudce, resp. předsedy a členů senátu 46 T Krajského soudu v Brně. Jestliže nejprve výše popsaným způsobem rozhodli o schválení příslušných dohod o vině a trestu spoluobviněných osob a posléze rozhodovali meritorně o vině a trestu samotných dovolatelů J. P., V. P., M. Š. a M. P., jsou namístě vážné pochybnosti o jejich nestranném posouzení viny těchto dovolatelů. Nedostatek či jen pouhé pochyby o schopnosti nestranně rozhodovat představuje důvod pro vyloučení orgánu činného v trestním řízení z úkonů trestního řízení ve smyslu § 30 tr. ř. a pokud je dán některý z důvodů vyloučení podle § 30 tr. ř., byla splněna podmínka naplnění dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. b) tr. ř., jehož podstata je vysvětlena pod bodem 14. tohoto usnesení. Stručně uvedeno, v prvním stupni o vině a trestu dovolatelů rozhodl vyloučený orgán (senát Krajského soudu v Brně 46 T složený z předsedy senátu Mgr. Aleše Novotného a přísedících JUDr. Mileny Vostalové a Ivana Procházky), přičemž uvedená vada trestního řízení byla namítnuta již v řízení před soudem druhého stupně, který se s ní nesprávně vypořádal. Tento důvod pro zrušení napadených rozhodnutí soudů obou stupňů svědčí všem obviněným, protože bylo konáno společné trestní řízení [o skutcích původně označených v obžalobě body 1), 2) a 3)], v němž vyvstala překážka pro vyloučení soudce ve vztahu k obviněným V. P., M. P., M. Š. i J. P. Ačkoli obviněného M. P. se netýkají skutky, jež byly předmětem rozsudku o schválení dohod o vině a trestu vyhlášeného senátem krajského soudu ve stejném složení, v jakém později vyhlásil rozsudek ohledně trestné činnosti obviněných M. P., V. P., M. Š. a J. P., považoval Nejvyšší soud za nutné užít také ohledně obviněného M. P. princip dobrodiní záležející v souvislosti *(beneficium cohaesionis)*. Souvislost mezi věcí M. P., resp. skutkem kvalifikovaným ohledně něj jako pomoc k přečinu neoprávněného podnikání, a skutky dalších spoluobviněných je věcná, ale také personální, a to v osobě spoluobviněného V. P., vůči němuž je podjatost senátu Krajského soudu v Brně 46 T zcela zřetelná, jak bylo vysvětleno shora. O věcné souvislosti vzhledem k odkazům na podnikání V. P. pod firmou M. P. přímo v popisu skutku pod bodem II) rozsudku odvolacího soudu rovněž není pochyb a Nejvyšší soud tudíž z těchto procesních důvodů považoval za vhodné vyslovit kasační výrok i ohledně obviněného M. P. Ke zrušení dovoláními napadených rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci i Krajského soudu v Brně v celém jejich rozsahu tedy Nejvyšší přistoupil proto, aby byly kompletně vyloučeny jakékoli pochybnosti o možné podjatosti senátu soudu prvního stupně nejen ohledně rozhodování o trestní odpovědnosti obviněných V. P., J. P. a M. Š. (k níž senát zaujal předpojatý postoj v rozsudku schvalujícím dohody o vině a trestu), ale i ve vztahu k posouzení účastenství obviněného M. P. na přečinu neoprávněného podnikání, jehož pachatelem byl podle soudů obviněný V. P. Závěrem lze k důvodné dovolací námitce shrnout, že v posuzované trestní věci rozhodoval v prvním stupni vyloučený orgán, a to senát 46 T Krajského soudu v Brně, který dříve, než rozhodl o vině dovolatelů (a M. P.), se podílel na předchozím rozhodování fakticky v téže věci, v němž učinil předčasné závěry o vině dovolatelů, čímž ze shora uvedených důvodů porušil zásadu presumpce neviny (čl. 4 čl. 40 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, § 2 odst. 2 tr. ř.), resp. právo obviněných na spravedlivý

proces (čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, čl. 1 Ústavy České republiky).

27. Za současného procesního stavu posuzování trestní věci tedy nastala potřeba konat nové hlavní líčení v jiném složení senátu soudu prvního stupně. Nejvyšší soud se v zásadě nebude vyjadřovat k dalším dovolacím výhradám obviněných, vlastně ani nemůže navázat na rozhodovací činnost ve věci soudce, resp. senátu, který byl z původního rozhodování v této věci vyloučen. Bude věcí obhajoby, aby znovu uplatňovala svá práva, a to eventuálně včetně připomínek, které jsou součástí dovolací argumentace a z nichž některé se jevily oprávněné (např. parafy obviněného V. P. u jména svědkyně L. K. na č. l. 1915 a 1915 verte tr. spisu, jež jsou odlišné od paraf na stejných listinách ze dne 24. 1. 2014 založených v Příloze tr. spisu č. 2). Pokud dojde v novém hlavním líčení znovu k odsouzení nejméně tohoto obviněného, připadá v úvahu minimálně korekce skutkových okolností, za nichž mělo dojít k páchání žalované trestné činnosti. Přestože se Nejvyšší soud dalšími dovolacími argumenty dovolatelů nezabýval z důvodu předčasnosti takového přezkumu, nad rámec výsledku dovolacího řízení stručně upozorní na některé další zjištěné nedostatky napadených rozhodnutí, jakož i na očividně bezpředmětné výhrady obviněných s přihlédnutím ke stávajícímu skutkovému stavu. Z podnětu dovolací námitky rozporu mezi vyhlášením rozsudku odvolacího soudu a jeho písemným vyhotovením uplatněné obviněným J. P. byl v neveřejném zasedání u Nejvyššího soudu dne 7. 6. 2023 přehrán zvukový záznam z veřejného zasedání Vrchního soudu v Olomouci, v čase cca 2 hod. a 18 min. a násl., na němž je zachycen způsob vyhlášení rozsudku předsedou senátu. V případě skutkových okolností charakterizujících trestnou činnost pod body I) i II) předseda senátu v podstatě s výjimkou doplnění porušených zákonných ustanovení pod bodem I) odkázal na výrok rozsudku soudu prvního stupně, jehož zrušení bezprostředně předtím konstatoval. Popsaný stav je přitom v přímém rozporu se zákonem, neboť podle ustanovení § 129 odst. 1 tr. ř. je každý rozsudek nutno vyhotovit písemně, přičemž vyhotovení rozsudku musí být ve shodě s obsahem rozsudku tak, jak byl vyhlášen (srov. shodně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 9. 2012, sp. zn. 4 Tdo 1089/2012, či ze dne 18. 4. 2012, sp. zn. 5 Tdo 366/2012; a přiměřeně též rozhodnutí č. 22/1977 Sb. rozh. tr., usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 2015, sp. zn. 3 Tdo 860/2015, nebo ze dne 28. 4. 2010, sp. zn. 8 Tdo 111/2010). Způsob, jakým došlo k vyhlášení rozsudku odvolacího soudu, je tudíž v rozporu se zákonem, a to nejen s ustanovením § 129 odst. 1 tr. ř., ale rovněž s ustanovením § 128 odst. 1, 2 tr. ř., podle nichž je rozsudek nutno vždy vyhlásit předsedou senátu, který musí vyhlásit úvodní slova „Jménem republiky“, plné znění výroku, aspoň podstatnou část odůvodnění a poučení o opravném prostředku. Opět lze s odkazem na zvukový záznam uvést, že plné znění výroku vyhlášeno nebylo, a to ať už ústně (což je preferovaná forma) nebo přinejmenším vizuálně např. promítnutím celého popisu skutků na obrazovku či plátno v jednací síni, nebo předložením písemného vyhotovení tzv. skutkové věty všem oprávněným osobám tak, aby účastníci veřejného zasedání mohli vnímat určitý konkrétní skutek (resp. skutky), jímž (jimiž) měla být spáchána trestná činnost alespoň zrakem. Přestože lze především u velmi rozsáhlých věcí, v nichž je rozhodováno o složité trestné činnosti, na niž se zúčastní větší množství obviněných, nebo v nichž došlo ke škodlivému následku u velkého počtu poškozených, připustit právě uvedené jiné formy sdělení výsledku skutkového zjištění oprávněným osobám, než je výslovně zákonem předvídané vyhlášení (čtení) výroku, vždy ale musí být skutek zřetelný a srozumitelný. Dalším nedostatkem napadeného rozsudku Vrchního soudu v Olomouci je nerespektování ustanovení § 120 odst. 1 písm. a) tr. ř., podle něhož po úvodních slovech „Jménem republiky“ je nutné označit nejen soud, o jehož rozsudek jde, ale i jména a příjmení soudců, kteří se na rozhodnutí zúčastnili, resp. to platí i o přísedících (srov. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 1666, 1667). Naopak jako irelevantní posoudil Nejvyšší soud námitku porušení práva na spravedlivý proces, jestliže po skončení vyšetřování nebyl obviněnému či jeho obhájci předložen k prostudování kompletní trestní spis. K této otázce se již v minulosti vyjádřil rovněž Ústavní soud tak, že porušení práv obviněného prostudovat na konci vyšetřování kompletní spis za současného poskytnutí dostatečné doby k tomu účelu ve smyslu § 166 odst. 1 tr. ř., je možné zhojit v řízení před soudem, neboť obviněný může podle § 65 tr. ř. usilovat o nahlížení do spisu, což mu nemůže být odepřeno (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne

30. 9. 2014, sp. zn. II. ÚS 2322/14). Krajský soud v Brně poté, co obdržel obžalobu v posuzované věci, učinil pro nápravu pochybení orgánu činného v přípravném řízení vše, co za účelem zachování práv obviněného nahlížet do trestního spisu učinit mohl a měl. Žádná jiná možnost zhojení této vady než zpřístupnění kompletního trestního spisu po podání obžaloby ani není reálně možná. Konkrétní představu jiného způsobu řešení nastalé procesní situace sám dovolatel nenabídl. Pro úplnost Nejvyšší soud podotýká, že účast obviněného M. P. na trestné činnosti se za zjištěného skutkového stavu blíží těm výjimečným případům, o kterých je zmínka ve stanovisku trestního kolegia Nejvyššího soudu publikovaném pod č. 26/2013 Sb. rozh. tr. (ze dne 30. 1. 2012, sp. zn. Tpjn 301/2012) ohledně aplikace subsidiarity trestní represe. V novém hlavním líčení bude proto třeba, pokud nedojde ke změně skutkových zjištění ohledně jeho osoby včetně ujasnění otázky příjemce úhrady za poskytovanou poradenskou činnost (v tomto ohledu zaujali dovolatelé M. a V. P. ve svých dovolání zcela protikladný názor), pečlivě zvažovat užití trestní represe vůči tomuto obviněnému a pečlivěji se vypořádat s případnými důvody pro vyvození trestní odpovědnosti obviněného M. P.

28. Vzhledem k tomu, že obviněný V. P. vykonává trest odnětí svobody, který mu byl uložen výše napadeným rozsudkem Vrchního soudu v Olomouci, ohledně něhož byl vysloven kasační výrok dovolacím soudem, bylo nutné rozhodnout o vazbě obviněného V. P. ve smyslu § 265l odst. 4 tr. ř. Trest, který obviněný v současné době vykonává, totiž ztratil svůj zákonný podklad. Nejvyšší soud zkoumal potřebu uvalení vazby, přitom dospěl k závěru, že v současném stadiu trestního řízení zatím nejsou u obviněného V. P. splněny zákonné podmínky pro existenci některého z důvodů, pro něž může dojít k omezení jeho osobní svobody, jak jsou vyjmenovány v § 67 písm. a) až c) tr. ř. Z trestního spisu je zřejmé, že obviněný nebyl dosud vazebně stíhán a výkon trestu odnětí svobody uložený nyní zrušeným rozsudkem odvolacího soudu obviněný nastoupil dobrovolně dne 3. 2. 2023. Lze tudíž očekávat, že v případě opětovného uložení stejného druhu trestu bude obviněný znovu respektovat svou povinnost a podrobí se soudnímu rozhodnutí. Zatím tedy není na místě obava, že obviněný uprchne nebo se bude skrývat, aby se trestnímu stíhání nebo trestu vyhnul, jak předpokládá ustanovení § 67 písm. a) tr. ř. Současně se Nejvyššímu soudu nejeví důvodnou ani obava, že by obviněný působil na svědky nebo spoluobviněné či jinak mařil objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání anebo že by obviněný v případě propuštění na svobodu opakoval trestnou činnost, pro niž je stíhán. Je možné shrnout, že v průběhu dovolacího řízení nenastala žádná jiná skutečnost zakládající důvod k omezení osobní svobody obviněného. Nejvyšší soud proto rozhodl podle § 265l odst. 4 tr. ř. tak, že se obviněný V. P. nebere do vazby.

VI.
Závěr

29. Na základě všech shora uvedených skutečností dospěl Nejvyšší soud k závěru, že zásadní dovolací námitka obviněného J. P. podřazená pod dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. b) tr. ř. je opodstatněná. Důvod pro kasační výrok v dovolacím řízení spočívající v okolnosti, že ve věci rozhodl vyloučený orgán, svědčil také obviněným V. P., M. P. a M. Š. Proto s využitím zásady *beneficium cohaesionis* ve smyslu § 261 tr. ř. Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. zrušil v celém rozsahu jak rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 1. 12. 2022, sp. zn. 1 To 7/2022, tak i rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 6. 10. 2021, sp. zn. 46 T 11/2018 ohledně všech obviněných. Podle § 265k odst. 2 věta druhá tr. ř. současně zrušil i další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, tj. včetně nařízení výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody, který byl uložen obviněnému V. P. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. Nejvyšší soud dále Krajskému soudu v Brně podle § 265l odst. 3 tr. ř. přikázal, aby danou věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl v jiném složení senátu.

30. Úkolem Krajského soudu v Brně, jemuž se předmětná věc vrací k dalšímu řízení, tedy bude, a to při dodržení všech v úvahu přicházejících ustanovení trestního řádu a judikatury ESLP i Soudního dvora Evropské unie, jakož i s ohledem na výše uvedený závazný právní názor Nejvyššího soudu (§

265s odst. 1 tr. ř.), věc obviněných na podkladě původně podané obžaloby znovu projednat v jiném složení senátu a v takovém rozsahu, aby mohl učinit zákonu odpovídající rozhodnutí. Soud prvního stupně v rámci svého postupu v dané věci mimo jiné zajistí dodržení všech pravidel, jež právní řád spojuje s právem obviněného na spravedlivý proces, přičemž se v rámci své rozhodovací činnosti vyvaruje jakýchkoli úkonů, jež by mohly zavdávat důvod k pochybnostem o jeho nepodjatosti, tedy k pochybnostem o jeho objektivním a nestranném přístupu k dané věci a osobám všech obviněných.

31. S ohledem na způsob rozhodnutí Nejvyššího soudu o dovolání obviněného bylo bezpředmětné rozhodovat o žádosti obviněného J. P. o odklad výkonu rozhodnutí podle § 265o odst. 1 tr. ř. Věc se vrací do stadia řízení před soudem prvního stupně, který bude konat nové hlavní líčení, přitom je povinen respektovat zákaz *reformationis in peius* (§ 265s odst. 2 tr. ř.). Nejvyšší soud tedy rozhodl o zrušení napadených rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci a Krajského soudu v Brně včetně všech dalších obsahově navazujících rozhodnutí a o přikázání věci soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí podle § 265r odst. 1 písm. b) tr. ř. v neveřejném zasedání, neboť zjištěnou vadu nebylo možno odstranit ve veřejném zasedání.